ROBERT-LOUIS STEVENSON

COLECȚIA POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

Straniul caz al doctorului Jekyll și al lui mister Hyde

***

377

377

ROBERT-LOUIS STEVENSON

Straniul caz al doctorului Jekyll şi al lui mister Hyde

* * *

VERSIUNE ROMÂNĂ
DE **FRIDA PAPADACHE**

LICINIU IOAN CIPLEA

Ipoteze extraordinare

CÎND ENERGIA TERMONUCLEARĂ VA FI ÎMBLÎNZITĂ

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN
Desene interioare: DOINA GEORGESCU
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC
Portrete: ALEXANDRU DIACONU

REZUMATUL CAPITOLELOR PRECEDENTE

Avocatul Utterson află de la prietenul său, Enfield, o întîmplare ciudată: într-o noapte, un individ cu o figură respingătoare, molestînd o copilă, este surprins de rudele acesteia; silit de Enfield să plătească pentru familia fetei o sută de pfunzi, a intrat într-o casă de unde a ieşit cu un cec. Bruta se numea Edward Hyde.

Utterson este tulburat de această poveste, deoarece în biroul lui avea din partea prietenului său, doctorul Henry Jekyll, un testament prin care acesta, în caz de deces sau de dispariţie, îşi lăsa întreaga avere tocmai lui Edward Hyde.

Cerînd informaţii despre Jekyll de la amicul lor comun, doctorul Lanyon, Utterson află că cei doi medici nu s-au mai văzut de mult.

Pîndind intrarea pe care i-o arătase Enfield (de fapt o poartă dosnică a locuinţei lui Jekyll), Utterson îl acostează pe Hyde, care-i dă adresa lui de pe o stradă din cartierul Soho. Pe urmă avocatul află de la Poole, majordomul doctorului Jekyll, că Hyde este un vizitator frecvent.

Pentru a-şi apăra prietenul, Utterson îl previne că Hyde este un individ primejdios. Jekyll însă îi smulge avocatului promisiunea că va respecta testamentul pe care i-l încredinţase.

Cu un an mai tîrziu, Londra a fost zguduită de o crimă. Sir Danvers Carew este ucis în mod bestial. Declaraţiile unei martore şi un corp delict constituie dovada că asasinul este acelaşi Edward Hyde.

Utterson îl conduce pe inspectorul de poliţie la casa din Soho; Hyde nu este găsit, dar se adevereşte vinovăţia lui. Ulterior, un funcţionar al avocatului constată o asemănare frapantă între scrisul criminalului şi acela al doctorului Jekyll.

De la o vreme Utterson nu mai este primit de Jekyll, iar Lanyon, grav bolnav, refuză să discute despre fostul său prieten. După moartea lui Lanyon, avocatul deschide un plic primit de la aceasta. In plic se afla un altul în care scria: „A nu se deschide pînă la moartea sau dispariţia doctorului H. Jekyll".

Colecţia „POVESTIRI ŞTIINŢIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Ştiinţa şi Tehnica
Anul XVI
1 august 1970

ROBERT—
LOUIS
STEVENSON

Straniul caz al doctorului Jekyll şi al lui mister Hyde

(URMARE DIN NUMĂRUL TRECUT)

Ultima noapte

Mister Utterson şedea lîngă foc, într-o seară, după cină, cînd avu surpriza să primească vizita lui Poole.

— Doamne ! Poole, ce te aduce la mine ? exclamă şi, apoi, mai privindu-l o dată : Ce-i cu dumneata ? De ce eşti aşa tulburat ? E bolnav doctorul ?

— Mister Utterson, spuse omul, se petrece ceva rău.

— Şezi pe scaun şi, uite, ia un pahar cu vin, îl îndemnă avocatul. Aşa, acum spune-mi pe îndelete şi deslușit ce doreşti.

— Dumneavoastră, sir, cunoaşteţi obiceiurile domnului doctor, ştiţi cum se încuie să nu vază pe nimeni. Ei, acu' iar s-a-ncuiat în cabinet ; şi mie nu-mi place treaba asta, sir. Pe viaţa mea, vă jur că nu-mi place, mister Utterson, sir, mi-e frică, zău !

— Ei, şi dumneata, omule, făcu avocatul. Spune lămurit de ce anume ţi-e frică ?

— De o săptămînă încoace mi-e frică, replică Poole, care trecea cu îndărătnicie peste cererea de lămurire, şi nu mai pot să rabd. Înfăţişarea omului stătea îndeajuns mărturie pentru ceea ce spunea ; toată purtarea lui se schimbase neplăcut şi-afară de clipa în care anunţase avocatului, la început, spaima sa, nu-l privise o dată în faţă. Chiar şi acum sta cu paharul de vin ne-nceput pe genunchi, cu ochii îndreptaţi spre un colţ al podelei. Nu mai pot să rabd, repeta.

— Bine, bine, Poole, caută să-l liniştească avocatul. Văd şi eu că ai un motiv serios. Îmi dau seama că e ceva în neregulă, ceva însemnat. Dar încearcă să-mi spui ce anume e.

— Cred că s-a întîmplat o ticăloşie, spuse Poole, cu glas sugrumat.

— O ticăloşie! exclamă avocatul, destul de speriat şi cam înclinat deci la enervare. Ce ticăloşie? Ce vrei să zici, omule?

— Nu îndrăznesc, sir, fu răspunsul, dar n-aţi vrea să veniţi cu mine şi să vedeţi chiar dumneavoastră?

Singurul răspuns al domnului Utterson fu că se ridică şi se duse să-şi ia mantaua lui largă. Observă însă cu mirare uşurarea ce apăruse pe faţa majordomului şi, poate cu nu mai puţină uimire, faptul că vinul rămăsese tot ne-atins cînd Poole pusese paharul jos, pentru a-l urma.

Era o noapte de martie potrivită cu anotimpul — pustie, rece, cu o lună palidă, zăcînd răsturnată pe spate de parcă ar fi îmbrîncit-o vîntul, şi în preajmă-i zburînd străvezii zdrenţe de văluri diafane. Vîntul îngăduia anevoie vorba şi isca pete sîngerii în obraji. Părea, în plus, să fi măturat de trecători străzile neobişnuit de goale. Mister Utterson gîndi că niciodată nu văzuse atît de pustiu acest cartier al Londrei. I-ar fi plăcut să nu fie aşa; nicicînd în viaţă nu fusese conştient de-o atît de ascuţită dorinţă de a-şi vedea şi simţi aproape semenii; căci, oricît se lupta, îi strivea sufletul apăsătoarea presimţire a unui dezastru.

Scuarul, cînd ajunseră în el, era cotropit de vînt şi de praf, iar arborii subţiri ai grădinii se zbăteau, şfichiuindu-se, de-a lungul gratiilor de fier. Poole, care tot timpul mersese cu un pas, doi, înainte, acum se trase spre mijlocul pavajului şi, în ciuda frigului muşcător, scoase de pe cap pălăria şi o batistă roşie din buzunar şi-şi şterse fruntea. Dar, oricît se grăbise să ajungă, nu transpiraţia oboselii şi-o ştergea, ci sudoarea unei spaime chinuitoare, care-l înăbuşea; căci faţa îi era lividă, iar glasul, cînd vorbi, aspru şi sacadat.

— Iată, sir, spuse, am ajuns şi deie Domnul să nu fie nimic rău.

— Amin, Poole! rosti avocatul.

Pe urmă servitorul bătu foarte cu fereală. Poarta se deschise din lanţ şi o voce întrebă dinăuntru:

— Dumneata eşti, Poole?

— N-avea teamă, răspunse Poole. Deschide poarta.

Cînd intrară în holul casei, îl găsiră luminat din plin; focul ardea şi el, cu vîlvătăi mari; iar în jurul căminului stăteau îngrămădiţi laolaltă, ca un cîrd de oi, toţi servitorii, bărbaţi şi femei. La vederea lui mister Utterson, fata din casă izbucni într-un plîns isteric, cu sughiţuri, iar bucătă-

reasa, strigînd: „Slavă Domnului! a venit mister Utterson!", năvăli spre el, de parcă ar fi vrut să-l ia în brațe.

— Cum! ce-i asta! Ce căutați cu toții aici? făcu șocat avocatul. Foarte necuviincios, foarte nepotrivit... Stăpînului vostru cred că nu i-ar plăcea de fel.

— Le e frică la toți, spuse Poole.

O tăcere desăvîrșită urmă, neprotestînd nici unul; doar plînsul fetei din casă spori, dînd în hohote zgomotoase.

— Ține-ți gura! se răsti la ea Poole, cu o sălbăticie în glas care arăta cît de descumpăniți îi erau și lui nervii. Într-adevăr, cînd se întăriseră atît de brusc vaietele fetei, toți tresăriră, uitîndu-se spre ușa interioară, și pe chipurile lor se zugrăvise o așteptare înspăimîntată.

— Și-acu' adu-mi o lumînare, continuă majordomul, adresîndu-se unuia dintre servitori, și o să facem treaba asta de îndată. Apoi îl rugă pe mister Utterson să-l urmeze și călăuzi șirul spre grădina din spate.

— Acum, sir, spuse, pășiți încoace cît puteți de ușurel; vreau s-auziți și dumneavoastră, da' să nu v-audă dinăuntru. Și ascultați la mine, sir, dacă — mai știi! — vă spune cumva să intrați acolo, să nu vă duceți!

Lui mister Utterson, la această concluzie neașteptată, îi zvîcniră atît de tare nervii încît mai să-și piardă cumpătul; dar își adună iarăși curajul și-l urmă pe majordom în clădirea laboratorului și prin sala de disecție, cu lăzile-i și sticlele-i îngrămădite pînă la piciorul scării. Aici Poole îi făcu semn să stea de-o parte și să asculte; în timp ce el însuși, punînd jos lumînarea și făcînd apel, după cum prea bine se vedea, la toată puterea lui de hotărîre, sui scările și cu o mînă cam nesigură bătu în postavul roșu al ușii cabinetului.

— Mister Utterson, sir, dorește să vă vadă, strigă, totodată făcînd iarăși semne însuflețite avocatului ca să-și ascută urechea.

O voce răspunse dinăuntru, pe un ton jalnic:

— Spune-i că nu pot să văd pe nimeni.

— Bine, sir, zise Poole, cu un fel de triumf în glas; apoi își ridică iar lumînarea și-l conduse pe mister Utterson îndărăt, străbătînd curtea și pînă în bucătăria mare, unde focul era stins și pe dușumea foiau gîndacii.

— Sir, spuse, privindu-l în ochi pe mister Utterson, a fost acesta glasul stăpînului meu?

— Părea tare schimbat, îi răspunse foarte palid avocatul, întorcîndu-i privirea.

— Schimbat? Da, așa e. Cred și eu, spuse majordomul. Am trăit timp de douăzeci de ani în casa acelui om și să nu-i cunosc glasul? Nu, sir; stăpînului meu i s-a făcut de petrecanie; și asta încă de acu' opt zile, cînd l-am auzit noi

strigînd: „Doamne, Dumnezeule!“ Întrebarea este: **cine** poate fi acolo înăuntru, în locul lui, și **de ce** stă acolo?

— Este o istorie foarte stranie, Poole; e o istorie îngrozitoare, spuse mister Utterson, mușcîndu-și degetele. Să presupunem că ar fi așa cum zici dumneata, să presupunem că doctorul Jekyll ar fi fost... mă rog... c-ar fi fost asasinat. Ce-l putea face pe asasin să rămînă aici? Asta nu stă în picioare, rațiunea nu poate accepta așa ceva.

— Ah, mister Utterson, greu vă mai dați bătut, da' eu tot o să vă fac să credeți, zise Poole. Toată săptămîna trecută (trebuie să știți și asta) omu' — sau ce naiba o fi — care stă acolo înăuntru, în cabinet, s-a tot văitat, zi și noapte, după nu știu ce soi de doftorie, care nu se poate găsi să-i fie pe plac. Asta era un obicei de-al stăpînului meu — cîteodată așa făcea —, scria ce dorea pe-o foaie de hîrtie și-o arunca pe scară. În săptămîna care a trecut n-am văzut decît hîrtii d-astea, iar ușa închisă, și pînă și mîncarea ce-o aduceam la orele de masă era lăsată acolo pînă-i venea la socoteală s-o ia 'năuntru pe furiș, cînd nu-l vedea nimeni. Așa, sir, în fiecare zi — și de două și de trei ori pe zi — am tot găsit ordine și plîngeri și-am tot fost trimis în mare grabă pe la toate depozitele de farmacie din oraș. Și ori de cîte ori aduceam leacu' ăla, **iar** găseam cîte-o hîrtie, care-mi poruncea ca să-l duc înapoi, că nu e **curat** — și iar altă comandă, la altă firmă. Se pare, sir, că are neapărat nevoie de leacu' ăla, că nu poate trăi fără el.

— Ai vreuna dintre hîrtiile acelea? întrebă mister Utterson.

Poole se căută în buzunar și scoase un bilet mototolit, pe care avocatul, aplecîndu-se mai aproape de lumînare, îl cercetă cu luare-aminte. Conținutul acelui bilet era următorul: „Doctorul Jekyll prezintă complimentele sale domnilor Maw și-i asigură că ultima mostră trimisă este impură și total ineficace pentru scopul său actual. În anul 18., doctorul Jekyll și-a procurat o destul de mare cantitate de la domnii Maw. Îi roagă acum a căuta cu cea mai mare atenție și, în cazul că le-a mai rămas ceva din calitatea inițială, să i se trimită imediat. Nu trebuie ținut seama de speze. Procurarea aceleiași calități este pentru doctorul Jekyll de o importanță cum nu se poate mai mare.“

Pînă aci cuprinsul scrisorii fusese destul de normal, dar iată acum condeiul scăpase brusc de sub control și o luase razna, lăsînd frîu liber emoției celui ce scria. „Pentru numele lui Dumnezeu, — adăugase — găsiți-mi din cea veche!“

— E ciudat biletul ăsta, spuse mister Utterson, apoi urmă cu severitate: Și cum se face că-l ai în mînă, deschis?

— Vînzătorul de la depozitul Maw s-a mîniat rău și mi l-a zvîrlit îndărăt ca pe-un gunoi, explică Poole.

— E, fără nici o îndoială, scrierea doctorului, știi asta? își încheie avocatul reflecțiile.

— Și mie tot așa mi s-a părut, răspunse servitorul, destul de posac, apoi spuse cu alt glas: Da' ce-are a face scrierea? zise. L-am văzut!

— L-ai văzut?! repetă mister Utterson. Ei!!

— Asta e! făcu Poole. Uitați-vă cum a fost: Am intrat fără de veste în laborator dinspre grădină. Pesemne, se strecurase afară să vază dacă i s-a adus doftoria sau mai știu eu de ce; că ușa cabinetului era deschisă — și iacătă-l colo, tocma-n capătu' sălii, scotocind printre lăzi. Cînd am intrat eu, și-a ridicat ochii, a scos un fel de țipăt și a zbughit-o pe scări în sus, spre cabinet. Doar o clipă l-am văzut și mi s-a făcut păru' măciucă. Sir, dac-a fost acela stăpînu-meu, atunci de ce-avea o mască pe obraz? Dac-a fost el stăpînu-meu, de ce-a chițăit ca un guzgan și-a fugit de mine? L-am slujit timp destul de îndelungat... Și-apoi... Omul se opri și-și trecu mîna peste obraz.

— Astea-s toate niște împrejurări foarte stranii, spuse mister Utterson, dar cred că începe să-mi mijească o lumină. Asupra stăpînului dumitale, Poole, s-a abătut, vezi bine, una dintre acele boli care-l și canonesc, și-l deformează pe bolnav; așa se explică, după cîte-mi pot da eu seama, schimbarea glasului; așa și masca, și faptul că-și ocolește prietenii; așa și înfrigurarea lui să găsească acel medicament, în care, bietul de el, și-a pus ultima nădejde de a se lecui... deie Domnul să nu se amăgească! Asta-i explicația mea; e destul de tristă, Poole... Da, e îngrozitor să te gîndești la una ca asta... Dar explicația asta e limpede și firească, e dintr-o bucată și ne scapă de orice temeri năstrușnice.

— Sir, spuse majordomul, urcîndu-i-se în obraz o paloare străpunsă de pete sîngerii, ființa aceea nu era stăpînu-meu. Asta-i adevărul. Aruncă o privire de jur-împrejurul său și prinse a vorbi în șoaptă: Stăpînu-meu e un om înalt, bine făcut, și-acela era ca un pitic. Utterson încercă să protesteze. O, sir — strigă Poole —, dumneavoastră credeți că eu nu-mi cunosc stăpînu', după douăzeci de ani? Credeți că nu-i știu capu' în ușa cabinetului, unde-l vedeam în fiecare dimineață? Nu, sir, mogîldeața aia cu mască nu era nicidecum doctoru' Jekyll. Dumnezeu știe ce e, da' doctoru' Jekyll n-a putut fi, și-n inima mea eu cred că s-a făptuit un omor.

— Poole, răspunse avocatul, dacă dumneata spui una ca asta, devine de datoria mea să fac orice ca să ne încredințăm. Oricît de mult aș dori să cruț sentimentele stăpînului

dumitale, oricît mă uluieşte biletul ăsta, care pare a dovedi că el e încă în viaţă, voi considera de datoria mea să sparg această uşă.

— Ei, aşa da, asta zic şi eu că-i o vorbă cuminte! strigă majordomul.

— Şi acum a doua întrebare, încheie Utterson. Cine are să facă treaba asta?

— Păi dumneavoastră şi cu mine, fu răspunsul neînfricat.

— Foarte bine spus, replică avocatul, şi orice-o fi să iasă de-aici, voi avea grijă ca să nu tragi dumneata ponoasele.

— E un topor în amfiteatru, continuă Poole, iar dumneavoastră puteţi lua vătraiul ăsta de la soba bucătăriei.

Avocatul luă acea unealtă rudimentară şi foarte grea şi-o cumpăni în mîini.

— Ştii, Poole, spuse, ridicînd ochii, că dumneata şi cu mine sîntem pe cale să ne băgăm într-o situaţie cam primejdioasă?

— Cred şi eu, sir, mai e vorbă? răspunse omul.

— E bine, atunci, să vorbim deschis unul cu altul, spuse celălalt. Amîndoi gîndim mai mult decît am spus. Să vorbim acum pe şleau. Figura aceea mascată pe care ai văzut-o dumneata, ai recunoscut-o?

— De, sir, a fugit aşa repede şi era aşa gheboşată arătarea aceea, că n-aş putea să jur, răspunse Poole. Dar dacă vreţi să mă-ntrebaţi: de-o fi fost cumva mister Hyde? — ei bine, da, aşa cred eu, că el a fost! Vedeţi, avea cam aceeaşi statură; şi tot acelaşi fel, iute şi furiş de-a se mişca; şi-apoi, cine altul să fi putut intra pe uşa laboratorului? N-aţi uitat, sir, că pe vremea omorului el tot mai avea cheia la dînsul? Da' asta nu e tot. Nu ştiu, sir, dacă l-aţi întîlnit vr'odată p-acest mister Hyde?

— Da, spuse avocatul, am vorbit o dată cu dînsul.

— Atunci trebuie să ştiţi, cum ştim şi noi ăştiălalţi, că avea ceva ciudat domnu' ăsta, ceva care parcă te făcea să dai 'napoi — nu prea ştiu cum să spun, sir — doar atîta: că simţeai aşa, ca un junghi rece, subţire, prin măduva oaselor, cînd îl vedeai.

— Mărturisesc că şi eu am simţit cam aşa ceva, recunoscu mister Utterson.

— Chiar aşa, sir, întări Poole. Ei, şi cînd mogîldeaţa aia mascată a ţîşnit ca o maimuţă dintre lăzile cu chimicale şi-a zbughit-o în cabinet, mi-a trecut ca un fior de gheaţă prin şira spinării. Ei da, ştiu şi eu că asta nu-i o dovadă, mister Utterson; atîta carte am învăţat şi eu; da' omu' mai şi simte cum stau lucrurile — şi eu vă dau cuvîntu' meu, cu mîna pe evanghelie, că mister Hyde era!

— Așa, așa, făcu avocatul. Temerile mele tot într-acolo înclină. Da, da, răul și păcatul mă tem c-au stat la temelia legăturii ăsteia; la rău și la păcat era sigur c-avea să ducă. Da, într-adevăr, te cred; cred că bietul Harry a fost ucis; și mai cred că ucigașul său (pentru care motiv numai Dumnezeu știe) tot mai stă la pîndă, ascuns în camera victimei lui. Bine, la răzbunare să ne fie gîndul! Cheamă-l pe Bradshaw.

Valetul se înființă, la chemare, foarte palid și nervos.

— Stăpînește-te, Bradshaw! îl îndemnă avocatul. Știu că așteptarea asta înfricoșată vă apasă pe toți; dar acum intenția noastră este să-i punem capăt. Poole, aci de față, și cu mine vom intra cu forța în cabinet. Dacă totul e în ordine, am eu umeri destul de solizi încît să pot purta toată vina. Între timp, pentru cazul că într-adevăr ceva nu e în regulă sau că vreun răufăcător oarecare ar voi să scape prin dos, dumneata și cu băiatul care ți-e ajutor trebuie să vă duceți după colț, cu niște bețe zdravene, și să stați de strajă la poarta laboratorului. Vă dau răgaz zece minute ca să ajungeți la posturile voastre. După ce plecă Bradshaw, avocatul se uită la ceas. Ei, și acum, Poole, să ne pregătim de treabă — zise; și cu vătraiul la subțioară, o luă înainte, spre curte.

Aburii ceții înghițiseră luna și se lăsase pe de-a-ntregul întunericul. Vîntul, răzbătînd în acest hău dintre ziduri doar cu cîte o pală sau cîte-un șfichi de curent, vînzolea în jurul lor lumina lumînării. Ajunseră în adăpostul amfiteatrului, unde se așezară tăcuți să aștepte. În juru-le, din toate părțile, freamătul Londrei vibra în surdină, cu un bîzîit solemn, dar mai aproape, tăcerea era întreruptă numai de zgomotul unor pași umblînd de colo pînă colo pe podeaua cabinetului.

— Uite așa umblă toată ziua, sir, șopti Poole. Da, și mai toată noaptea. Doar cînd sosește o mostră nouă de la farmacie stă locului. Vai, numai o conștiință rea poate cu atîta vrăjmășie s-alunge odihna. Of, în fiece pas e sînge vărsat cu ticăloșie!... Da' ia mai ascultați nițel mai de-aproape, ascultați cu luare-aminte. Spuneți și dumneavoastră, mister Utterson, e ăsta pasul doctorului?

Cu tot ritmul lor rar, pașii călcau ușor și ciudat, cu un fel de balans; era ceva cu totul deosebit de pasul greu și scîrțîit al lui Henry Jekyll. Utterson oftă:

— Altceva se mai aude? întrebă. Poole dădu din cap.

— O dată, spuse. O dată l-am auzit plîngînd.

— Plîngînd? Cum asta? exclamă avocatul, cu un brusc fior de groază.

— Plîngea ca o femeie ori ca un suflet pierdut. Am plecat de-aici cu-o greutate în inimă, parcă-mi venea și mie să plîng.

Dar acum cele zece minute mai că se scurseseră. Poole dezgropă toporul dintr-o grămadă de talaș ; luminarea fu așezată pe masa cea mai apropiată, spre a le ilumina atacul. Se apropiară, ținîndu-și răsuflarea, de locul unde acel pas răbdător tot mai umbla în sus și-n jos, în jos și-n sus, în liniștea nopții.

— Jekyll, strigă Utterson, cu glas tare, vreau să te văd ! Stătu o clipă, dar nici un răspuns nu veni. Te avertizez cinstit, ni s-au stîrnit bănuieli și trebuie să te văd — reluă avocatul. Dacă nu pe cale normală, atunci cu orice mijloace ; dacă nu cu consimțămîntul tău, atunci cu forța și chiar cu brutalitate.

— Utterson, rosti o voce dinăuntru, pentru Dumnezeu, ai milă !

— A, asta nu e vocea lui Jekyll — e a lui Hyde ! strigă Utterson. Jos cu ușa, Poole !

Poole ridică toporul pînă deasupra umărului ; lovitura zgudui clădirea și ușa roșie îmbrăcată în postav săltă în zăvor și în balamale. Un țiuit sinistru, de teroare pur animală, țîșni din cabinet. Iar se săltă toporul și iar duduiră tăbliile și cadrul zvîcni ; de patru ori se abătu lovitura ; dar lemnul era dur și încheieturile fixate de mîna unui meșter iscusit ; de-abia la a cincea lovitură sări zăvorul, și dărîmăturile ușii căzură înăuntru pe covor.

Năvălitorii, speriați de propria lor larmă și de liniștea ce urmă, rămaseră o clipă locului, șovăind, și aruncară o privire în interior. Cabinetul se așternea sub privirile lor, în lumina pașnică a lămpii, cu un foc voios dogorind și foșnind pe grătarul căminului, ceainicul sfîrîindu-și cîntecul subțirel, vreo două sertare deschise, hîrtii așezate ordonat la îndemînă, pe masa de lucru, și în apropierea focului, totul pregătit pentru ceai. Cu excepția dulapurilor cu uși de sticlă, pline de substanțe chimice, părea cea mai banală și mai liniștită odaie din Londra acelei seri.

Chiar în mijlocul încăperii zăcea trupul unui bărbat, penibil contorsionat și încă zvîcnind. Cei doi se apropiară în vîrful picioarelor, îl întoarseră pe spate și văzură chipul lui Edward Hyde. Era îmbrăcat în haine mult prea mari pentru el — haine pe măsura staturii doctorului Jekyll ; mușchii feței încă mai mișcau, simulînd viața ; dar viața se stinsese, și după fiola spartă ce-o ținea în mînă și mirosul iute de sîmburi de migdale răspîndit în odaie, Utterson știu că privea trupul unui sinucigaș.

— Am venit prea tîrziu, spuse grav, și pentru salvare și pentru pedeapsă. Hyde s-a dus să dea socoteală ; nouă nu ne rămîne decît să găsim trupul stăpînului dumitale.

Cea mai mare suprafață a clădirii era ocupată de amfiteatru (care cuprindea aproape tot catul parterului, fiind iluminat de sus) și de cabinet (care alcătuia un cat superior, la un capăt, și avea vedere asupra curții). Un coridor lega amfiteatrul de poarta din străduța lăturalnică ; și cu aceasta mai comunica și separat cabinetul, printr-o a doua scară. Se mai găseau pe-acolo cîteva cămări întunecate și o pivniță spațioasă.

Toate acestea fură acum cercetate amănunțit de cei doi. Pentru fiecare dintre cămări n-avură nevoie decît de-o privire, căci toate erau goale și toate — după praful ce cădea de pe uși — rămăseseră de multă vreme nedeschise. Pivnița era într-adevăr plină cu vechituri dărăpănate, datînd în cea mai mare parte de pe vremea chirurgului căruia îi luase locul Jekyll ; dar de cum deschiseră ușa, se desprinse și căzu o adevărată draperie de pînză de păianjen, care, de-a lungul anilor, pecetluise intrarea, încît știură că era inutil să-și continuie acolo investigația. Nicăieri nici o urmă de-a lui Henry Jekyll — viu sau mort.

Poole bătu cu piciorul în lespezile de piatră ale coridorului.

— Aici trebuie să fie îngropat, spuse, ciulind urechea la zgomot.

— Sau poate că a fugit, speră Utterson, și se duse să cerceteze poarta dinspre străduța lăturalnică. Era încuiată ; în apropiere, pe lespezile pavajului, găsiră zăcînd cheia, care prinsese pete de rugină.

— Nu arată să fi fost folosită, constată avocatul.

— Folosită ! îl îngînă Poole. Nu vedeți, sir, că e frîntă. Arată de parcă ar fi călcat-o cineva în picioare.

— Așa e, încuviință Utterson, și fiecare dintre frînturi e și ea ruginită... Cei doi bărbați schimbară o privire de panică. Asta mă depășește, Poole, făcu avocatul. Hai să ne întoarcem în cabinet.

Suiră în tăcere scara, apoi, mai aruncînd fără să vrea cîte o privire înfricoșată spre cadavru, începură să examineze amănunțit conținutul cabinetului. Pe una dintre mese erau urme arătînd că se lucrase cu chimicale ; grămăjoare dintr-un soi de sare albă erau așezate, în cantități diferite, pe farfurioare de sticlă, ca pentru o experiență, pe care nenorocitul n-o mai putuse termina.

— Iată sarea ce i-o tot aduceam, spuse Poole. Și pe cînd acesta vorbea, ceainicul, cu un zgomot ce-i făcu să tresară,

se revărsă din clocot. Asta-i aduse lîngă foc, în apropierea căruia era tras un fotoliu îmbietor şi se aflau la îndemînă cele trebuincioase pentru servirea ceaiului; pînă şi zahărul era pus în ceaşcă. Pe o etajeră se găseau cîteva cărţi; una stătea deschisă alături de ceaşca de ceai; şi Utterson fu uimit să constate că era un exemplar al unei cărţi pioase — pentru care Jekyll exprimase de mai multe ori o mare stimă —, adnotată, de mîna sa, cu blasfemii uluitoare.

Următorul obiect ce le stătu în cale, în cursul trecerii în revistă a camerei, fu oglinda mare, turnantă, în ale cărei ape privіră cu o involuntară teroare. Era însă astfel îndreptată încît nu le arăta altceva nimic decît umbra rumenă a focului, jucînd pe plafon, şi razele lui, scăpărînd într-o sută de repetiri de-a lungul uşilor de sticlă ale dulapurilor, şi propriile lor chipuri palide şi înfricoşate aplecate spre a privi în adîncul ei.

— Sir, ciudate lucruri trebuie să fi văzut oglinda asta, şopti Poole.

— Nimic mai ciudat decît ea însăşi, răspunse ca un ecou avocatul, cu acelaşi fior în glas. La ce-avea nevoie Jekyll, tresări rostind acest nume şi-i stătu vorba-n gît, apoi, învingîndu-şi slăbiciunea, continuă: La ce putea să aibă nevoie Jekyll de ea?

— Chiar aşa! făcu Poole.

Se îndreptară acum spre masa de lucru. Pe pupitrul ei, printre hîrtiile rînduite grijuliu, se afla deasupra un plic mare; pe el era scris de mîna doctorului numele domnului Utterson. Avocatul rupse sigiliul şi din plic căzură pe podea mai multe hîrtii. Una conţinea ultimele dorinţe ale doctorului Jekyll, redactate în aceiaşi termeni extravaganţi ca şi în documentul ce-l depusese cu şase luni în urmă, cu scopul de a sluji ca testament în cazul decesului şi ca act de donaţie în cazul dispariţiei; dar în locul numelui de Edward Hyde, avocatul citi, cu uimire de nedescris, numele de Gabriel John Utterson. Se uită la Poole şi apoi la hîrtie, şi în cele din urmă la cadavrul rău-făcătorului zăcînd pe covor.

— Îmi stă mintea-n loc, zise. Toate zilele astea a fost de capul lui aici; ar fi putut dispune de hîrtii cum îi era voia; n-avea nici un motiv să mă simpatizeze; trebuie să fi fost furios văzînd că i-am luat locul; şi n-a distrus documentul ăsta! Ridică cea de-a doua hîrtie; conţinea cîteva rînduri scrise şi datate de mîna doctorului. O, Poole! exclamă avocatul. Era în viaţă, era aici, astăzi. Atît de repede n-a putut Hyde să-l înlăture; trebuie să fie încă în viaţă, trebuie să fi fugit! Dar dacă-i aşa, de ce să fi fugit? Şi cum? Şi în cazul acesta, putem oare cuteza să declarăm această sinucidere? O,

trebuie să fim prudenţi ! Prevăd că încă s-ar mai putea să-l băgăm pe stăpînul dumitale în vreo nenorocire groaznică.

— De ce nu citiţi, sir ? întrebă Poole.

— Pentru că mă tem, fu răspunsul solemn al avocatului. Deie Domnul să n-am nici un motiv ! adăugă, coborîndu-şi ochii asupra hîrtiei. Citi ceea ce urmează :

„Dragul meu Utterson,

Cînd îţi vor cădea în mîini aceste rînduri, eu voi fi dispărut. În ce împrejurări n-am pătrunderea de a prevedea, dar instinctul meu şi toate circumstanţele situaţiei mele de nedescris îmi spun că sfîrşitul meu e aproape şi că trebuie să fie grabnic. Du-te, deci, şi citeşte mai întîi relatarea pe care Lanyon m-a avertizat că ţi-o va remite ; şi dacă vei voi să ştii mai mult, întoarce-te la spovedania nevrednicului şi nefericitului tău prieten,

Henry Jekyll".

— A mai fost şi o a treia hîrtie inclusă ? întrebă Utterson.

— Iat-o, sir, se grăbi Poole şi-i puse în mîini un pachet destul de gros, sigilat în mai multe locuri, pe care-l ridicase de pe jos. Avocatul îl băgă în buzunar.

— Despre asta n-aş pomeni nimic. Dacă stăpînul dumitale a fugit sau a murit, putem cel puţin să încercăm să-i salvăm reputaţia. Acum e ora zece ; trebuie să mă duc acasă şi să citesc în linişte documentele astea ; dar am să fiu înapoi înainte de miezul nopţii, şi atunci vom chema poliţia.

Ieşiră, încuind îndărătul lor poarta amfiteatrului şi Utterson, lăsîndu-i iarăşi pe servitori adunaţi împrejurul focului din sala de intrare, făcu iarăşi cu trudă drumul înapoi spre biroul lui pentru a citi cele două dări de seamă care aveau să lămurească acest mister.

Relatarea doctorului Lanyon

În ziua de nouă ianuarie — acum patru zile — am primit cu poşta de seară un plic recomandat, cu adresa scrisă de mîna colegului şi vechiului meu prieten de şcoală Henry Jekyll. Faptul m-a surprins destul de mult ; căci nu exista nicidecum între noi obiceiul de a coresponda ; îl văzusem pe acest om, ba chiar luasem masa cu el, în ajun ; şi nu-mi puteam închipui, în relaţiile noastre, nimic care să fi necesitat formalitatea unei înştiinţări recomandate. Conţinutul acestei scrisori îmi spori uimirea ; iată cuprinsul ei :

„10 decembrie 18...

Dragă Lanyon,

Eşti unul dintre prietenii mei cei mai vechi şi, cu toate că uneori am putut fi de păreri diferite cu privire la probleme ştiinţifice, în ce mă priveşte nu-mi pot aminti ca afecţiunea noastră să se fi risipit vreodată. N-a existat o zi cînd, dacă mi-ai fi spus tu : «Jekyll, depinde de tine ca să-mi păstrez viaţa, onoarea, raţiunea», eu să nu-mi fi jertfit mîna stîngă ca să te ajut. Lanyon, tu dispui de viaţa mea, de onoarea mea, de raţiunea mea ; dacă în seara asta îmi înşeli nădejdea, sînt pierdut. Poţi presupune, după această introducere, că-ţi voi cere să-mi acorzi un serviciu dezonorant. Judecă tu însuţi.

Îţi cer să amîi orice altă îndatorire pentru seara asta — da —, chiar de-ai fi chemat la căpătîiul unui împărat ; să iei o trăsură de piaţă, dacă propria-ţi trăsură nu te aşteaptă în clipa asta în faţa porţii, şi cu această scrisoare în mînă, pentru a o putea consulta, să te îndrepţi de-a dreptul la mine acasă. Poole, majordomul meu, are instrucţiuni ; îl vei găsi, aşteptînd sosirea ta, însoţit de un lăcătuş. Urmează apoi să fie forţată uşa cabinetului meu ; înăuntru trebuie să pătrunzi numai tu singur ; acolo să deschizi dulapul cu uşă de sticlă (purtînd litera E), din partea stîngă (forţînd broasca dacă va fi încuiat), iar din el să scoţi, **cu tot ceea ce conţine şi aşa cum se găseşte,** al patrulea sertar de sus sau (ceea ce e tot una) al treilea de jos. În extrema mea anxietate, mi-e o teamă morbidă de a nu te îndruma greşit ; dar chiar dacă mă înşel cumva, ai să poţi şti care e sertarul exact după conţinutul său : nişte prafuri, o sticluţă medicinală şi un caiet. Acest sertar, te implor, ia-l cu tine în Cavendish Square, întocmai aşa precum se află.

Aceasta este prima parte a serviciului pe care ţi-l cer ; trec la partea a doua :

Dacă porneşti îndată după primirea acestei scrisori, e normal să fii înapoi cu mult înainte de miezul nopţii ; dar îţi voi lăsa această limită de timp nu numai de teama vreunuia dintre acele obstacole ce nu pot fi nici ocolite, nici prevăzute, ci şi fiindcă, pentru ce mai rămîne atunci de făcut, este de preferat o oră cînd servitorii tăi dorm.

La miezul nopţii, aşadar, trebuie să te rog să fii singur în camera ta de consultaţii, ca să introduci tu personal pe un om care se va prezenta în numele meu şi să-i înmînezi sertarul pe care-l vei fi adus cu tine de la cabinetul meu. Atunci îţi vei fi terminat rolul şi vei fi cîştigat pe de-a-ntregul recunoştinţa mea. Cinci minute mai tîrziu, de vei insista asupra unei explicaţii, vei fi înţeles că aceste rînduieli sînt de o însemnătate majoră şi că prin neglijarea vreuneia dintre

ele — așa extravagante cum par — ți-ai fi încărcat conștiința cu moartea mea sau cu prăbușirea rațiunii mele.

Deși sînt încredințat că nu vei socoti acest apel un capriciu fără importanță, mi se strînge inima și-mi tremură mîna doar la gîndul unei asemenea posibilități. Imaginează-mă, în ceasul acesta, într-un loc ciudat, frămîntîndu-mă copleșit de o neagră dezolare, pe care nici o imaginație n-o poate exagera și, dîndu-mi totuși bine seama că e destul ca tu să-mi vii în ajutor cu promptitudine, pentru ca neliniștile mele să se împrăștie ca într-o poveste. Ajută-mă, scumpul meu Lanyon, și salvează-l pe

prietenul tău
Henry Jekyll.

P.S. Sigilasem scrisoarea cînd o nouă teroare mi-a cuprins sufletul. E posibil ca oficiul poștal să nu funcționeze prompt și ca această scrisoare să-ți parvină abia mîine dimineață. În acest caz, dragă Lanyon, fă-mi serviciul cerut cînd va fi mai convenabil pentru tine în cursul zilei ; și, încă o dată, așteaptă-l pe mesagerul meu la miezul nopții. S-ar putea ca în acest caz să fi fost prea tîrziu ; iar dacă va trece acea noapte fără să intervină nimic, vei ști că l-ai văzut pentru ultima oară pe Henry Jekyll."

Citind această scrisoare, m-am încredințat că Jekyll nu era în toate mințile ; dar pînă cînd aceasta să fie dovedit fără posibilitate de îndoială, m-am simțit obligat să fac ceea ce-mi ceruse. Pe cît de puțin pricepeam din acel talmeș-balmeș confuz, pe atît de puțin eram în stare a-i judeca însemnătatea ; dar un apel conceput în asemenea termeni nu putea fi înlăturat fără o gravă răspundere. M-am sculat deci de la masă, m-am suit într-o birjă și am pus să mîne drept la casa doctorului Jekyll. Majordomul îmi aștepta sosirea ; cu același curier ca și mine primise o scrisoare recomandată, cu instrucțiunile necesare și de îndată trimise după un lăcătuș și după un dulgher. Pe cînd mă întîmpina pe mine, sosiră și meseriașii ; și cu toții împreună ne îndreptarăm către amfiteatrul de chirurgie al bătrînului dr. Denman, de unde (după cum fără îndoială îți dai seama) se intră cel mai comod în cabinetul particular al doctorului Jekyll. Ușa era foarte solidă ; mecanismul de închidere excelent ; dulgherul declară că avea să aibă mult de furcă și că lemnăria va fi mult păgubită dacă se deschide cu forța ; iar lăcătușul disperase. Acesta din urmă era însă un flăcău dibaci și, după două ore de trudă, văzurăm ușa deschisă. Dulapul însemnat cu E era descuiat ; și am scos din el sertarul ; am pus să-l umple cu paie și să-l lege într-un cearșaf, apoi m-am întors cu el la Cavendish Square.

Aci m-am apucat să-i cercetez conţinutul. Prafurile erau destul de curăţel dozate şi ambalate, dar nu în stilul rutinat al farmacistului de profesie, încît, evident, le preparase însuşi doctorul Jekyll; şi cînd am deschis unul dintre pachețele, am găsit ceva ce mi s-a părut a fi o simplă sare cristalină de culoare albă. Sticluţa medicinală către care mi-am îndreptat apoi atenţia va fi fost cam pe jumătate plină cu un lichid roşu-sîngeriu, extrem de înţepător la miros şi care mi s-a părut a conţine fosfor şi ceva eter volatil. În privinţa altor ingrediente n-aveam cum să fac vreo presupunere. Cît despre caiet, era unul obişnuit, de şcolar, şi conţinea foarte puţin în afara unui şir de date. Acestea se extindeau pe o perioadă de mulţi ani; am observat însă că însemnările încetau aproximativ cu un an în urmă şi cu totul abrupt. Icicolo cîte o scurtă observaţie era ataşată unei date, de obicei nu mai mult decît un singur cuvînt; „dublu" se ivea poate de vreo şase ori la un total de cîteva sute de înregistrări; şi o dată, printre cele dintîi ale listei şi urmată de mai multe semne de exclamaţie, figura însemnarea: „eşec total!!!". Toate acestea, deşi îmi ascuţiră curiozitatea, nu prea îmi spuneau nimic lămurit. Iată o sticluţă cu o tinctură oarecare, nişte pacheţele cu un fel de prafuri şi nişte însemnări despre un şir de experienţe care (ca mult prea multe dintre cercetările lui Jekyll) nu duseseră la nici un rezultat practic. Cum putea prezenţa acestor obiecte în casa mea să afecteze fie onoarea, fie integritatea mentală sau viaţa fantezistului meu coleg? Dacă mesagerul său putea fi trimis într-un loc, de ce nu şi într-altul? Şi chiar admiţînd vreo piedică oarecare, de ce trebuia acel domn să fie primit de mine în taină? Cu cît reflectam mai mult, cu atît eram mai convins că am de-a face cu un caz de boală mintală; şi cu toate că-mi trimisei la culcare servitorii, am încărcat un revolver vechi, încît să fiu găsit într-o oarecare situaţie de apărare.

De cum se răspîndise asupra Londrei bătaia clopotelor vestind miezul nopţii, se şi auzi o bătaie foarte discretă în poartă. M-am dus singur să deschid şi am găsit un omuleţ ghemuit în umbra stîlpilor portalului.

— Veniţi din partea doctorului Jekyll? l-am întrebat.

Îmi răspunse „da", printr-un gest stînjenit, iar cînd îl poftii înăuntru, nu-mi urmă invitaţia decît după ce aruncase o privire scrutătoare înapoi, către întunericul scuarului. Cînd zări, nu prea departe, un sergent de poliţie înaintînd cu lanterna aprinsă, mi s-a părut că omul meu a tresărit şi a pornit să intre cu mai mare grabă.

Mărturisesc că aceste amănunte m-au izbit în mod neplăcut şi că îmi ţineam mîna pe armă în timp ce-l urmam spre

lumina plină a cabinetului meu de consultaţii. Aci putui, în sfîrşit, să-l văd lămurit. Un lucru era sigur : că nu mai dădusem ochii cu el niciodată. Cum am mai spus, era mărunt de statură ; am mai fost izbit şi de expresia uluitor de neplăcută a feţei sale şi de îmbinarea remarcabilă a unei intense activităţi musculare cu o aparent accentuată debilitate de constituţie ; şi nu cel mai puţin, deşi percepută la urmă, m-a impresionat o ciudată stare de tulburare, cu totul subiectivă, ce o producea apropierea sa. Această stare avea oarecare analogie cu o rigiditate incipientă şi era însoţită de o scădere marcată a pulsului. Pentru moment am atribuit acele fenomene unei antipatii personale ce se manifesta ca o idiosincrasie şi doar m-am mirat de acuitatea acestor simptome ; între timp însă am avut motive de a mă convinge că mult mai adînc în natura umană era de căutat cauza şi că ea depindea de un principiu mai nobil decît cel al urii.

Acest personaj (care din clipa intrării sale stîrnise în mine o senzaţie ce nu ştiu cum s-o descriu altfel decît ca o curiozitate pătrunsă de silă) era îmbrăcat într-o manieră care pe o persoană obişnuită ar fi făcut-o ridicolă ; vreau să spun că îmbrăcămintea sa, deşi dintr-un material preţios şi sobru, era enorm de mare pentru el, în toate dimensiunile ; pantalonii îi atîrnau de picioare, suflecaţi pentru a nu se tîrî pe jos, vesta surtucului îi ajungea pînă sub şolduri, şi gulerul se căsca răsfrînt pînă peste umeri. E ciudat de spus, dar acest echipament năstruşnic era departe de a-mi provoca rîsul. Cum exista ceva anormal şi monstruos în însăşi esenţa făpturii pe care o aveam în faţă, ceva uluitor, revoltător şi care-ţi violenta atenţia, acea stridenţă în plus părea mai curînd să fie pe potriva primei impresii şi s-o întărească, încît la întrebarea care să fie natura şi caracterul acestui om se adăuga curiozitatea de a-i cunoaşte originea, viaţa şi condiţia socială

Aceste observaţii, deşi cuprind atît de mult spaţiu, s-au produs doar în cîteva secunde. Căci vizitatorul meu era zorit — stătea ca pe jeratic, mistuit de o sumbră aţîţare.

— E aici sertarul ? strigă. E aici ?

Şi atît de vie îi era nerăbdarea, încît îmi puse mîna pe braţ, vrînd parcă să mă scuture. Respinsei această atingere, conştient totodată că ea îmi răspîndise în vine un fel de fior de gheaţă.

— Vă rog, domnule, am spus. Uitaţi că n-am avut încă plăcerea de a vă cunoaşte. Binevoiţi să şedeţi. Şi-i dădui exemplul, aşezîndu-mă la locul meu obişnuit şi imitînd purtarea mea obişnuită faţă de un bolnav, pe cît îmi era cu putinţă la acea oră, preocupat cum eram şi pătruns de oroarea ce mi-o inspira musafirul meu.

— Vă rog să mă iertați, doctore Lanyon, răspunse el destul de cuviincios. Ceea ce spuneți e destul de întemeiat; nerăbdarea mea i-a luat-o înainte politeții. Sînt aci la rugămintea stăruitoare a colegului dumneavoastră, doctorul Henry Jekyll, într-o chestiune de oarecare însemnătate; și am înțeles că... Se opri și duse mîna la gît; iar eu am putut să-mi dau seama, în ciuda purtării sale stăpînite, că se lupta cu apropierea unei crize de isterie... am înțeles că sertarul...

Ajunși aci, mi s-a făcut milă de tensiunea anxioasă a oaspetelui meu sau poate am cedat și curiozității mele crescînde.

— Iată-l, sir, am spus, arătînd către sertar, care sta jos, pe podea, acoperit cu cearșaful.

El țîșni într-acolo; apoi stătu locului și puse mîna la inimă: îi auzeam dinții scrîșnind, din frămîntarea convulsivă a maxilarelor, și fața lui avea o expresie atît de sinistră, încît am prins a mă îngrijora pentru viața cît și pentru rațiunea lui.

— Stăpîniți-vă, i-am spus.

Mi-a adresat un surîs teribil și-apoi, cu hotărîrea disperării, a smuls deoparte cearșaful. La vederea celor aflătoare în sertar, a scos un strigăt ce semăna cu un hohot de plîns și exprima o atît de imensă ușurare încît eu am rămas împietrit de uimire. Iar în clipa următoare, cu un glas ce cucerise destulă stăpînire, mă întrebă:

— Aveți un pahar gradat?

Îmi mulțumi, plecînd capul cu un zîmbet, măsură cîțiva mililitri din tinctura roșie și adăugă unul dintre prafuri. Amestecul, mai întîi de o nuanță roșcată, începu, pe măsură ce se topeau cristalele, să se deschidă la culoare, cu o efervescență audibilă, și să scoată mici țîșnituri de abur. Brusc și concomitent, încetă fierberea și amestecul își schimbă culoarea într-un purpuriu închis, ce păli iarăși, ceva mai încet, pînă la un verde apos. Oaspetele meu, care supraveghease aceste metamorfoze cu privire aprinsă, zîmbi, puse recipientul pe masă, apoi se întoarse și mă privi cu un aer scrutător.

— Și acum, zise, să ne înțelegem asupra ceea ce mai rămîne de făcut. Ai să fii înțelept? Ai să te lași sfătuit? Ai să mă lași să iau acest pahar în mînă și să plec din casa asta fără alte explicații? Sau ești prea stăpînit de lăcomia curiozității? Gîndește-te înainte de a răspunde, căci va fi după cum hotărăști. După cum hotărăști, vei rămîne precum erai, nici mai bogat, nici mai înțelept, afară doar dacă sentimentul de a fi ajutat un om deznădăjduit de moarte ar putea fi socotit un fel de înavuțire a sufletului. Sau, de vei prefera să alegi altminteri, ți se vor deschide un nou ținut al cunoașterii și noi căi spre faimă și putere — aici, în această cameră și în

clipa următoare ; și îți va ului vederea un miracol în stare să zdruncine și necredința Satanei.

— Sir, am spus eu, afectînd o răceală pe care eram departe de a o poseda cu adevărat, vorbiți în enigme ; poate că n-o să vă mirați deci că vă ascult fără să prea am impresia că puteți fi crezut. Am mers însă prea departe pe drumul unor servicii inexplicabile pentru a mă opri înainte să ajung a vedea capătul.

— Bine..., răspunse oaspetele meu. Lanyon, amintește-ți ce ai făgăduit cîndva. Ce urmează stă sub pecetea secretului impus profesiunii noastre... Și acum, tu, care ai fost vreme atît de îndelungată sclav al vederilor celor mai strîmte, tu, care ai negat puterea medicinei transcendentale, tu, care ai luat în derîdere pe cei ce știau mai mult, privește !

Puse paharul la buze și bău dintr-o sorbitură. Urmă un țipăt ; se legănă, se opinti, se încleștă de masă, holbînd ochii injectați, gîfîind cu gura deschisă ; și în timp ce-l priveam mi se păru că se produce o schimbare ; făptura lui părea a se extinde, fața îi deveni deodată neagră, și trăsăturile păreau că se topesc și se transformă, iar în clipa următoare zvîcnisem în picioare — și mă dădui înapoi pînă-n zid, cu brațul ridicat spre a mă feri de acest miracol, cu mintea cotropită de teroare.

— O, Doamne ! strigam îngrozit, și iarăși : O, Doamne ! din nou și din nou ; căci aveam înaintea ochilor, palid și zdruncinat, ca într-un semileșin și bîjbîind în aer cu mîinile ca un om smuls din ghearele morții, pe Henry Jekyll !

Ceea ce mi-a povestit în ceasul următor nu-mi pot sili cugetul să aștern pe hîrtie. Am văzut ce-am văzut, am auzit ce-am auzit și mi s-a îmbolnăvit sufletul din asta ; și totuși, acum, că acea priveliște s-a mistuit din fața ochilor mei, mă întreb dacă cred în ceea ce am văzut și nu pot răspunde. Mi s-a zguduit existența și-mi simt viața smulsă din rădăcini ; cea mai distrugătoare spaimă mă bîntuie zi și noapte ; și simt că-mi sînt zilele numărate, că trebuie să mor ; și totuși am să mor necredincios. Cît despre turpitudinea morală pe care mi-a dezvăluit-o acel om, deși cu lacrimi de penitență, nu pot, nici măcar în amintire, să zăbovesc cu gîndul asupră-i, fără să mă zgîlțîie groaza. Nu-ți voi spune decît un singur lucru, Utterson, și acela (dacă-ți poți sili mintea să-l creadă) îți va fi de ajuns. Ființa care s-a strecurat în casa mea în acea noapte era, după propria mărturisire a lui Jekyll, cunoscută sub numele de Hyde și urmărită în toate ungherele țării drept asasin al lui Carew.

Hastie Lanyon

(SFÎRȘITUL ÎN NUMĂRUL VIITOR)

Modelarea mileniului III

CÎND ENERGIA TERMONUCLEARĂ VA FI ÎMBLÎNZITĂ

Dr. docent LICINIU IOAN CIPLEA

Descoperirea energiei nucleare pare un adevărat Deus ex machina apărut într-un moment al evoluției omenirii în care pesimismul tehnic era alimentat de spectrul foametei energetice. Deși curentul electric de origine nucleară este încă fiul risipitor al energeticii moderne, totuși oamenii de știință ne asigură că maturizarea îl va face mai rezonabil. Semnalul maturizării sale va fi dat de angrenarea în circuitul economic a reacțiilor termonucleare controlate, izvor practic nesecat de energie.

Ne așteptăm — cu speranțe justificate — ca impactul energeticii nucleare asupra mersului civilizației să aibă un răsunet mai mare (și, din fericire, cu efecte contrare) decît bubuitul exploziilor nucleare și termonucleare cu caracter militar. Se poate prevedea că efectele sale vor întrece pe acelea ale introducerii în arsenalul tehnicii omenești a forței aburului sau chiar a electricității.

Aceste efecte, în totalitatea lor, nu pot fi apreciate pe scară locală — la nivelul tehnicii secolului al XX-lea — sau limitate în timp la epoca dezlănțuirii energiei nucleare. Trebuie să mergem ceva mai departe în spațiu și în timp, trebuie să amplificăm potențialul tehnic al civilizației umane cu cîteva ordine de mărime, trebuie să prefigurăm aspectul vieții omenirii peste generații, ca să vedem o perspectivă de ansamblu suficientă, ca să putem înțelege ce înseamnă energia nucleară și termonucleară pentru existența speciei umane, în aceeași măsură în care astăzi înțelegem ce rol a avut focul pentru **homo sapiens.**

DE UNDE ȘI PÎNĂ UNDE?

Istoria civilizației omenești ne-a obișnuit cu salturi impresionante, urmate de lungi perioade de regres sau de lîncezeală. Cine vede piramidele cufundate în nisipul deșertului sau ruinele templelor helenistice acoperite de glia pe care pasc oile se poate întreba, pe drept cuvînt, care au fost energiile care au dus la acele magnifice creații ale antichității și totodată care au fost adversitățile ce au așternut umbra dezintegrării peste vechile civilizații înfloritoare.

S-ar părea că, aidoma unei făclii aprinse ce șovăie în bătaia vîntului, tot astfel strălucirea civilizațiilor pîlpîie de-a lungul istoriei omenirii, cu intensificări locale, dar și cu multe ezitări, într-un imens carusel, care are totuși meritul de a nu se fi oprit pînă astăzi.

Civilizația omenească — răsărită pe Terra ca un grăunte infim în imensitatea spațiului cosmic — apare ca o scînteiere insolită pe

fundalul evoluției stelare și geologice. Ce înseamnă așezările omenești față de geosfere și ce înseamnă întregul pămînt față de dimensiunile galactice și metagalactice? Tot așa, ce înseamnă răstimpul dintre codicele lui Hamurabi și legislația modernă sau dintre data construcției piramidelor și aceea a zgîrie-norilor față de scara miliardelor de ani pe care se scrie istoria sistemelor planetare și stelare?

Dar lumina acestei scînteieri — care timp de milenii s-a limitat la pămînt și la continentele sale — face astăzi primii pași în afara cuibului natal, prefigurînd o nouă etapă de maturizare a civilizației, o revoluționară deschidere de noi orizonturi de dezvoltare și chiar transformarea existenței pămîntene a omului în **existență cosmică.**

Trebuie să recunoaștem în mod clar prin acest pas epocal că, deși în evoluția civilizației omenești se pot descifra anumite aspecte recurente, totuși există și o însumare necontenită a tuturor cuceririlor, care — pe termen lung — imprimă un mers în sens unic, o evoluție generală a civilizației.

Spiritul omenesc, dornic de a dezlega secretele lumii înconjurătoare și ale propriilor sale puteri și rosturi, și-a pus de mult problema celor două capete ale acestei evoluții: de unde și pînă unde? Originea a fost cercetată cu ajutorul istoriei, apoi al arheologiei; s-a intercalat paleontologia și astăzi biochimia moleculară comparată caută în codul genetic filiația capacităților creatoare ale omului.

Mai greu este de precizat unde se va ajunge. Și nu ne mai mulțumim cu simple păreri — utopice sau poetice —, ci dorim să prevedem, pe baze științifice, viitorul civilizației omenești.

PĂTRUNDEREA VIITORULUI

De-a lungul secolelor, mulți oameni s-au erijat în prezicători. Mirajul cunoașterii viitorului, al puterii dobîndite prin dezvăluirea soartei individuale și colective au fost motive suficiente pentru a preocupa ambițiile și chiar inteligența omenească într-un grad înalt. Templele de la Delfi și Dodona ne dovedesc interesul colectivității, iar multiplele tehnici populare: chiromanția, tălmăcirea viselor, interpretarea măruntaielor jertfelor sau a zborului păsărilor, ne arată cît de înrădăcinată este în sufletul omenesc dorința de a cunoaște ziua de mîine.

Eroii mitologiei greco-romane și-au încurcat de multe ori rosturile vieții luîndu-se după profeții echivoce. Dar întregul arsenal de preziceri al antichității a fost decimat de rigorile scolasticii medievale, iar în cadrul științei moderne doar prevederea timpului a încercat, cu rezultate pe care le cunoaștem cu toții, să mențină la un nivel de seriozitate acceptabil firul ce duce la un obiect de studiu important și interesant, deși încă nenăscut: viitorul.

Presiunea exploziei științifice din secolul al XX-lea forțează însă și această poartă. Această explozie a parcurs un drum enorm în microcosm, neegalat decît de atingerea limitelor Universului observabil în macrocosm. Dar această explozie științifică extinde și hotarele în timp ale cunoașterii. Dacă astrofizica descrie trecutul sistemelor stelare pe milioane și miliarde de ani în urmă și dacă arheologia scormonește stratele geologice pentru a afla trecutul lui

homo primigenius, atunci, printr-un proces de echilibrare simetrică, asistăm astăzi la nașterea unei științe a viitorului. Această știință umple un gol puternic resimțit în echilibrul științelor și, mai ales, al omului modern, care știe multe asupra prezentului și trecutului, dar încă prea puține despre profilul zilei de mîine.

Noua știință — numită în mod provizoriu **prospectivare** — caută să aprofundeze condițiile de viață în universul tehnic-științific. Acest program este cu totul general, dar în el se pot cuprinde vaste domenii de cercetare la a căror dezvoltare vom asista în anii următori. Nu e lipsit de interes să știm că începuturile acestei discipline științifice au rădăcini tehnice-economice. Cercetarea conjuncturii economice, planificarea pe termen lung, programele social-economice și marile proiecte tehnice-științifice necesită în sine escaladarea timpului prezent și aruncarea unei priviri în viitor. La ora actuală există grupuri de cercetători specializați în acest domeniu și deja dispun de tehnici specifice, cum ar fi : modelul Delfi, extrapolarea tendințelor, analiza sistemelor etc. Metodele respective au fost deja aplicate la alcătuirea unor proiecte de mare anvergură cum ar fi cele aerospațiale. Proiectul „Apollo" — omul în Lună — a fost studiat în detaliu pe baza acestor concepte de prefigurare tehnică-științifică. Rezultatele sînt cunoscute, astfel că nu ne îndoim că și în alte acțiuni de anvergură ale omenirii aceeași metodă va da rezultate similare.

În domeniul cercetărilor nucleare, pînă în prezent **serendipitatea,** adică darul de a găsi ceea ce nu cauți, a jucat un rol important. Becquerel studia spectrele de fluorescență și a descoperit radioactivitatea. Neutronii au fost descoperiți cercetîndu-se o radiație penetrantă curioasă. Fisiunea a fost „dedusă" de Hahn din studiul produselor de activare cu neutroni a uraniului etc.

S-ar putea ca încă multe asemenea descoperiri să se mai facă „din întîmplare", dar nu e mai puțin adevărat că în parte putem prevedea ce vom găsi. O asemenea descoperire scontată este controlul reacțiilor termonucleare. Savanții au determinat condițiile în care se poate face o dirijare a lor, tehnicienii au pus la punct unele prototipuri de „cazane termonucleare" și, cu toate că exploziile termonucleare nu mai constituie un secret și o imposibilitate tehnică pentru multe mari puteri, totuși reeditarea procesului la o scară moderată se mai lasă așteptată. Probabil că încă nu sînt întrunite toate condițiile necesare pentru a se efectua pasul decisiv — termonuclear — în istoria civilizației.

CÎND ȘI CUM PROGRESEAZĂ CIVILIZAȚIA

Obiectivele grandioase nu se pot atinge fără mijloace puternice. Lucrul acesta se poate verifica clar mai ales în zilele noastre, zile de mari succese în domeniul nuclear și cosmic, dar și zile în care cheltuielile programelor nucleare și cosmice întrec cu mult cele mai pretențioase previziuni ale tehnicienilor și oamenilor de știință de acum trei decenii.

În dezvoltarea civilizației omenești nu este însă vorba numai de necesitatea unui efort economic deosebit pentru a se putea deschide o nouă etapă în istoria tehnică sau economică, ci și de pune-

rea în funcțiune a unor noi forțe, a unor noi surse de energii, capabile să propulseze pe noi căi mecanismul complex al civilizației. Nu ne îndoim de faptul că la construirea piramidelor s-a depus un efort economic enorm pentru acele vremuri și că ele reprezintă o realizare arhitectonică uriașă, pe care doar marile hidrocentrale moderne o pot echivala. Totuși, odată efortul terminat, imobilitatea deplină le-a cuprins și odată cu ea nisipul deșertului.

Piramidele — ca și alte monumente ale antichității — au fost mai degrabă o încoronare a unei epoci, a unei civilizații, dar nu o poartă spre noi orizonturi; au fost încheierea unui pas al civilizațiilor respective, dar nu începerea altuia.

Cu totul alt efect — mai dinamic — l-au avut în dezvoltarea civilizației stăpînirea forței aburului, invenția motoarelor, dezvoltarea și diversificarea aplicațiilor electricității sau în ultimul timp fisiunea controlată a uraniului și folosirea calculatoarelor electronice. Tot așa după cum odinioară stăpînirea focului, inventarea roții sau a velelor au fost doar începutul unui șir nesfîrșit de aplicații practice, tot astfel descoperirile tehnice ale zilelor noastre constituie pîrghia cea mai importantă în împingerea mai înainte cu un pas a bunului nostru comun: civilizația.

E important de amintit faptul că descoperirile nu se nasc izolate și mai ales că nu se fructifică individual. Electricitatea și magnetismul au fost cunoscute încă din antichitate, dar aplicațiile curentului electric n-au fost posibile decît în cadrul tehnicii secolului al XIX-lea, iar ale electronicii abia în secolul al XX-lea. Și apoi mai este un lucru important: multe invenții tehnice au nevoie de o bază energetică adecvată, fără de care nu sînt operante. Astfel, ideea puștii o găsim destul de bine creionată în sarbacanele malaezilor sau sud-americanilor. Totuși, pînă la descoperirea prafului de pușcă, capabil să lanseze proiectile mai grele, cu viteză superioară, ea a rămas doar într-o formă embrionară.

Astăzi avem în față mirajul călătoriilor cosmice, al populării planetelor, al exploatării bogățiilor lor și așa mai departe. Ne întrebăm însă cu drept cuvînt dacă dezvoltarea programului spațial va fi suficient susținută de către arsenalul tehnic-energetic existent la ora actuală sau dacă nu mai avem nevoie și de alt suport energetic, nu numai pentru a transforma actualele expediții spațiale sportiv-științifice în veritabile transporturi cosmice, ci și pentru a crea o **economie cosmică** de sine stătătoare. A face din obiectele cosmice ale sistemului nostru planetar doar obiecte turistice sau de cercetare științifică este prea costisitor. A ni le închipui ca pe niște mine pentru substanțe rare nu reprezintă o soluție economică certă. Doar atunci cînd ele vor fi locuite, cînd își vor dezvolta o economie proprie, se va putea vorbi despre stăpînirea lor reală, de integrarea lor totală în civilizația omenească.

Acest pas al civilizației omenești are nuanțe fundamentale care nu pot fi definite decît prin comparație cu alte evenimente biologice esențiale, cum ar fi trecerea de la viața acvatică la viața terestră, deoarece este vorba tot despre schimbarea mediului de existență.

DIFICULTĂȚI ȘI IARĂȘI DIFICULTĂȚI

Oamenii au pășit pe Lună!

Este într-adevăr un eveniment de importanță epocală. Dar, trecînd peste importanța sa istorică, trebuie să apreciem la justa sa valoare enormul bagaj tehnic care a fost pus în slujba acestei acțiuni. Plecînd de la lucrările lui Hermann Oberth asupra căilor spre spațiile cosmice și pînă la tehnicile relevanței normative arborescente, utilizată în cadrul proiectului „Apollo" în vederea alegerii soluțiilor optime în tehnica rachetelor și a întregului zbor, se remarcă o analiză detaliată și multilaterală a condițiilor tehnice în care se pot efectua asemenea expediții.

Această analiză a scos la iveală și multiple dificultăți care stau în calea activităților spațiale.

Un important grup de dificultăți sînt legate de problema transportului propriu-zis. Călătoria pînă la Lună se încadrează într-o durată de timp de cîteva zile, dar cea spre Marte, prevăzută pentru sfîrșitul deceniului următor, va necesita în mod sigur peste un an de zile. Și timpul necesar va crește cu distanța planetară spre Jupiter, Saturn...

Dar aici să ne oprim puțin asupra unei alte dificultăți, și anume a rezervei de combustibil. Deja în cadrul zborurilor planetare — în sistemul nostru solar — cantitatea de combustibil chimic necesar transportului devine prohibitivă. S-au preconizat diferite soluții pentru sistemul de propulsare a rachetelor (ionic, fotonic, cu plasmă), dar în privința sursei primare de energie nu se întrevede ceva mai bun decît energia nucleară.

Un alt motiv de îngrijorare în privința activităților spațiale este constituit de faptul că nici o planetă a sistemului nostru solar — și în mod probabil nici un satelit al marilor planete — nu posedă o atmosferă respirabilă, care să permită viața ființelor superioare. În prima urgență problema poate fi soluționată — ca în zborurile spre Lună — prin transportul simultan al rezervei de oxigen necesară pentru durata previzibilă a deplasării. De la început se poate observa că în acest fel se va naște o competiție între rezerva de combustibil și cea de oxigen în încărcătura rachetei cosmice, fapt care reduce drastic nu numai „bătaia" expediției cosmice, ci și durata activității pe obiectele cosmice.

Dar atît nu este de ajuns. Trebuie să avem în vedere și dificultatea creată de regimul termic mult diferit față de Pămînt. Pe planetele inferioare, intensitatea radiației solare este mai mare decît pe Terra, și temperaturile vor fi insuportabile. În schimb, pe planetele superioare frigul va fi un dușman periculos al oricăror așezări omenești.

Ar mai fi de amintit dificultățile create de valoarea mai ridicată a gravitației (pe planetele mari), de lipsa unui sol cultivabil etc. Nu ne grăbim însă a intra în dificultățile de detaliu atîta vreme cît nici pe cele principale nu le-am rezolvat.

Pe plan principal, problema fundamentală este cea energetică. Cu energie suficientă se pot învinge distanțele, se pot scurta duratele de parcurs, se poate „scoate apă din piatră seacă" (respectiv oxigen din rocile oxigenate), se pot topi deșerturile de gheață

etc. Deci în primul rînd trebuie să facem o inventariere a rezervelor de energie din sistemul nostru solar și să cercetăm care sînt posibilitățile practice de a le mobiliza în folosul economiei cosmice.

DISPONIBILUL ENERGETIC ÎN SISTEMUL SOLAR

Fără îndoială că cea mai mare sursă energetică din sistemul nostru solar este de origine termonucleară, și anume Soarele însuși, care revarsă în fiecare secundă în spațiul cosmic 4×10^{33} ergi sub formă de energie radiantă. Doar o mică parte din ea este interceptată de planete și de sateliții lor. Spre exemplu, pe Pămînt, în fiecare minut și pe fiecare centimetru pătrat se pot acumula 2 calorii din energia solară. Pe întreg Pămîntul revin deci circa $2,5 \times 10^{15}$ calorii pe minut sau $3,6 \times 10^{21}$ calorii în 24 de ore. Aceeași energie poate fi obținută prin fuziunea a peste 20 000 tone de hidrogen. Știind că pe Pămînt există o rezervă de hidrogen de aproximativ $1,5 \times 10^{17}$ tone în cei peste 1 350 milioane de kilometri cubi de apă, înseamnă că ea ar putea suplini — prin fuziune — necesarul de căldură al Pămîntului pentru circa 17 miliarde de ani.

Considerînd rezerva energetică terestră de origine termonucleară egală cu unitatea și admițînd că planetele mai masive rețin mai bine hidrogenul decît cele mai ușoare, deci că procentajul de hidrogen în compoziția chimică planetară este aproximativ mai mare la planetele mari, ajungem la datele din tabelul I privitoare la rezervele de energie termonucleară ale diferitelor planete.

TABELUL I

REZERVELE DE ENERGIE TERMONUCLEARĂ ALE PLANETELOR ÎN COMPARAȚIE CU ENERGIA SOLARĂ PRIMITĂ

Planeta	Intensitatea iradierii solare *	Energie solară **	Energie termonucleară
Mercur	6,6	1,1	0,05
Venus	1,9	1,6	0,89
Terra	1,0	1,0	1,0
Marte	0,4	0,13	0,15
Jupiter	0,03	4,6	1 303,8
Saturn	0,01	0,96	760
Uranus	0,003	0,044	49,5
Neptun	0,001	0,018	56
Pluto	0.0006	$1,5 \times 10^{-6}$	0,3

În tabel sînt date (în valori relative) intensitatea iradierii solare pe suprafața planetelor în comparație cu Pămîntul, precum și totalul energiei radiante primite de ele de la Soare. Subliniem faptul că totalul energiei radiante interceptate de planete este abia de ordinul unei miliardimi din energia totală emisă de Soare, lu-

* Intensitatea iradierii solare = raportul dintre fluxul de radiație și suprafața pe care cade.
** Energie solară = totalul energiei radiante interceptate de planetă.

cru care trebuie reținut la proiectarea sistemului planetar artificial. Din tabel se mai poate observa că, în timp ce energia radiantă primită de la Soare scade considerabil odată cu îndepărtarea de acesta, rezervele de energie termonucleară cresc cu masa planetelor și sînt independente de distanța față de Soare.

Să vedem acum modul în care se poate folosi această rezervă energetică în economia cosmică.

TRANSPORTURILE COSMICE

Se știe că pe sateliții artificiali și pe navele cosmice s-au aplicat dispozitive pentru convertirea energiei solare în curent electric. Aceasta însă numai pentru necesități de comunicare radio sau de ghidaj. Pentru scopuri de propulsie, această sursă de energie nu este destul de bine stăpînită și, chiar dacă ar fi, nu este suficient de intensă decît în preajma Soarelui. Spre exemplu, pe Neptun intensitatea ei este de aproape 10 000 de ori mai redusă decît pe Mercur. Chiar dacă ea — împreună cu vîntul solar — ar putea fi utilizată la corectarea traiectoriilor sau la imprimarea unei accelerații modice în spațiile interplanetare, aplicarea ei la lansarea rachetelor este exclusă în lumina cunoștințelor noastre actuale. Nici acumularea ei sub formă de combustibili chimici nu pare a fi o soluție de mare anvergură.

Din această cauză ne întoarcem la energia nucleară : nu la fisiune, care este limitată pe plan cosmic și dă deșeuri radioactive în mare cantitate, ci la fuziune. Din tabelul I se poate vedea că rezerve de hidrogen se află peste tot în sistemul solar, indiferent de distanța de la Soare. Mergînd mai departe cu previziunile, bazate pe date spectrografice, știm că hidrogenul se află și în alte sisteme stelare, galaxii și chiar în spațiul interplanetar și interstelar. Deci, pe lîngă faptul că el — prin energia termonucleară pe care o poate degaja — reprezintă un enorm izvor de putere mobilizabilă în viitor la comandă, se mai găsește în cantități suficiente în toate colțurile Universului cunoscut. Iată deci două motive suficient de puternice pentru a decreta dirijarea reacțiilor termonucleare ca o condiție sine qua non în cucerirea Cosmosului.

În numărul viitor:
RECONDIȚIONAREA ATMOSFEREI PLANETARE;
RESTRUCTURAREA SISTEMULUI PLANETAR;
SPRE CIVILIZAȚII DYSON

Jurnal de bord

1970, duminică 10 mai, ora 10,30

La Casa de cultură a studenţilor „Grigore Preoteasa" (Calea Plevnei 61), sub conducerea scriitorului **I. M. Ştefan**, a avut loc o nouă şedinţă de lucru a cenaclului ; au fost citite şi discutate două lucrări, **Cîndva stelele vor naşte zei**, de Sorin Sighişanu, şi **Societatea Creierilor**, de Adrian Rusu.

Sorin Sighişanu, în dorinţa sa de a releva temeritatea şi măreţia lui „homo cosmicus", a ales calea de loc uşoară a serialului ; povestirea **Cîndva stelele vor naşte zei** fiind o mică parte a unei ample lucrări.

In discuţiile ce au urmat s-a arătat că povestirea citită nu-şi realizează o finalitate independentă de continuarea proiectată de autor şi că unele noutăţi ale tehnicii de azi vor fi anacronice pentru viitorul în care e plasată acţiunea povestirii (**Clement Alexandrescu**, student la Politehnică). In aprecierile sale, I. M. Ştefan a remarcat dialogul curgător, precum şi unele imagini mai reuşite, anulate din păcate de absenţa totală a clar-obscurului şi de lipsa de abilitate a autorului în exploatarea unor momente ce se anunţau extrem de promiţătoare.

Interesanta povestire a lui **Adrian Rusu Societatea Creierilor** a iscat o mică furtună în cenaclu din cauza „motivului final" şi a faptului că autorul pune „totul pe seama unui vis". Deşi scrisă cursiv, **Societatea Creierilor** face abuz de didacticism, mai ales în părţile dialogate, lucru remarcat şi de **Mihai Constantin**.

In încheiere, scriitorul I. M. Ştefan şi-a expus opiniile în legătură cu această povestire : „Suspensul de bună calitate din primele pagini nu se continuă şi mai departe din cauză că multe lucruri sînt expuse direct, în loc să rezulte, aşa cum ar trebui, din acţiune". In continuarea intervenţiei sale, I. M. Ştefan a arătat că nu trebuie contestată „modalitatea visului", care a fost şi rămîne un posibil procedeu literar.

La sfîrşitul şedinţei, invitatul nostru ne-a făcut cunoscut că în curînd va apărea un nou roman SF a cărui acţiune este plasată în ţara noastră şi care rezolvă într-o manieră neobişnuită una dintre cele mai acute probleme ale viitorului : lipsa de alimente.

1970, vineri 29 mai, ora 19,30

Intîlnirea cu scriitorul **Victor Kernbach** a fost prilejuită de apropiata apariţie în librării a ultimului său volum, **Enigmele miturilor astrale**.

Nelăsîndu-se atras de simbol şi de metaforă, Victor Kernbach cercetează cu ochiul contemporanului lumea mirifică a mitului, reconsiderîndu-l şi propunînd o nouă definiţie. Victor Kernbach şi-a prezentat o parte din rezultatele unei cercetări pasionate de aproape două decenii ; autorul şi-a însoţit interesanta expunere cu proiecţia la epidiascop a unor fotografii de o mare valoare documentară, dintre care unele pot fi calificate chiar senzaţionale.

Enigmele miturilor astrale este un studiu ştiinţific care, fără îndoială, va însemna un succes al anului editorial 1970 ; garantează pentru aceasta vastitatea şi seriozitatea informaţiei.

DANIEL COCORU
secretarul Cenaclului SF

Toţi cei interesaţi de activitatea Cenaclului îşi pot trimite manuscrisele şi eventualele sugestii la adresa : Colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti

Victor Kernbach:

„ENIGMELE MITURILOR ASTRALE"

Cartea lui Victor Kernbach va constitui o surpriză doar pentru cei care nu cunosc activitatea pasionată și laborioasă a autorului pe tărîmul descoperirii și interpretării acelor tradiții, mituri și dovezi materiale care distonează cu tabloul uneori prea armonios al istoriei civilizației terestre. Reprezentanții întîrziați ai scientismului le-au ignorat metodic sau le-au înghesuit în tiparele unei simbolistici forțate, dacă nu chiar contrafăcute. Pentru că aceste „amintiri despre viitor" — cum le-a numit unul dintre partizanii paleoastronauticii, elvețianul Erich von Däniken — par să consemneze performanțe științifice și tehnice aflate în total dezacord cu condiția lor temporală.

Evident, fascinația insolitului de acest fel nu poate fi circumscrisă la o anumită epocă sau zonă geografică. Ea transpare în **Ramayana** și în **Poemul lui Ghilgameș**, în **Biblie** și în **Cartea lui Chilam Balam**, în operele autorilor latini și în vechile cronici franceze. E vorba, desigur, de un stadiu incipient, acela al înregistrării metaforice sau brute, de cele mai multe ori lipsite de orice comentariu. Dar paleoastronautica nu s-ar fi născut fără carele zburătoare ale zeilor și eroilor indieni, fără roțile de foc ale lui Iezechil, fără discurile lui Tit Liviu și Pliniu cel Bătrîn, fără atîtea alte mărturii pe care le întîlnim și în cartea lui Kernbach.

Cît despre antecesorii autorului în privința ordonării și explicării unui material atît de vast și de labil, am spus și cu alt prilej că meritele incontestabile ale eseului lui Louis Pauwels și Jacques Bergier **Le matin des magiciens** nu trebuie să ne întunece orizontul aprecierii exacte. **Dimineața magicienilor**, care a lansat, în 1960, termenul „realism fantastic", nu este „prima călătorie în domenii ale cunoașterii încă abia explorate", cum susține prefața lui Pauwels. Cu un an înainte, profesorul Agrest publicase, în „Literaturnaia gazeta", un studiu despre vizitatorii extratereștri ale căror urme pot fi găsite în textele biblice. În 1965 apăruse cartea lui Bellamy închinată calendarului de la Tiahuanaco. În 1954, Daniel Ruzo ținuse prima conferință despre monumentele megalitice ale culturii masma în fața membrilor Societății etnografice din Paris. Atlantida și alte civilizații legendare, piramidele egiptene și

aztece, textele apocrife au constituit obiectul atenţiei cercetătorilor cu imaginaţie încă din secolul trecut.

Mi se poate riposta că toate acestea nu sînt decît elemente disparate ale sintezei întreprinse de cei doi „magicieni". Dar în 1955 fusese tradusă în Franţa, prin grija lui Pauwels, o carte care constituie, într-adevăr, actul de naştere al „realismului fantastic", după cum reiese şi dintr-un pasaj al **Dimineţii magicienilor**: „El militează împotriva realismului nostru prea îngust : noi refuzăm realul cînd este fantastic". „El", Charles Fort, publicase în 1919, la New York, **The Book of the Damned (Cartea damnaţilor)**, tradusă, cum spuneam, cu cinci ani înaintea apariţiei eseului lui Pauwels şi Bergier. Iar după 1960 au urmat volumele lui Serge Hutin şi Paul Thomas, Denis Saurat şi Robert Charroux, Jean Sendy şi Andrew Tomas, Peter Kolosimo şi A. Gorbovski...

Am relatat această scurtă istorie pentru a stabili un context şi nu o filiaţie. Victor Kernbach nu este un compilator erudit, ci un cercetător care întreprinde o temerară tentativă de analiză comparată a miturilor, înlăturînd zgura interpolărilor abuzive, în căutarea semnificaţiilor primare. Deosebit de interesante sînt, din acest punct de vedere, incursiunile repetate în folclorul românesc, confruntat în mod ingenios şi convingător cu cel al altor popoare. Împreună cu autorul, ajungem la ideea tulburătoare că similitudinile frapante se datorează nu sau nu numai des invocatului fenomen de „migraţie", ci şi sau mai ales trăirii unor experienţe similare, a căror unitate se relevă cititorului atent, dincolo de veşmintele multiforme şi multicolore ale particularităţilor locale.

Cum să desprindem aceste evenimente iniţiale din ganga deformărilor simplificatoare sau hiperbolizante ? „Fireşte — spune autorul —, o reconstituire absolută nu se poate visa, iar una care să adune măcar elementele esenţiale este o întreprindere ce nu se poate măsura cu munca unui singur om. De altfel, nici nu urmărim restituţii absolute ale detaliilor, ci conturarea unor idei pînă în zona posibilităţii demonstrării lor generale". De fapt, Kernbach reuşeşte mai mult decît să „contureze idei". Lectura cărţii răsădeşte în spiritele deschise sămînţa fertilă a întrebărilor privind sensul unor fapte şi relatări care populează volutele obscure ale istoriei şi preistoriei omenirii. Răspunsul nu e pentru azi şi poate nici pentru mîine. Dar viitorul a fost, întotdeauna, al celor care şi-au pus întrebări.

ION HOBANA

Voicu Bugariu:

Vocile vikingilor

O carte neobişnuită, mai ales pentru cititorul cu păreri preconcepute despre literatura SF. El nu va găsi în filele ei savante perorații tehnice-științifice, mașini miraculoase, peisaje exotice, făpturi din siliciu, cromozomi sau lumină polarizată.

El va căuta degeaba confruntări cu monștri antideluvieni transplantați din mezozoicul terestru pe o planetă a Proximei Centauri, sau creiere uriașe dezvoltîndu-se independent, aidoma verzelor, la fel de ostile bietului cosmonaut din carne și din oase ca stîncile în echilibru instabil, peșterile înfundate, junglele perfide, prăpăstiile fără fund, miasmele otrăvitoare sau torentele de foc ale vulcanilor în erupție.

Pe Voicu Bugariu nu-l preocupă, așadar, senzaționalul peripețiilor sau al anticipației materiale, ci cu totul altceva. El investighează cu tenacitate labirintul conștiinței umane, valențele acesteia, constanța ei în timp și spațiu. Evident că nu epoca este cea care contează (azi sau peste milenii, e totuna), nici aspectul fizic sau datele biografice ale eroilor (numele, vîrsta sau culoarea ochilor n-au nici o importanță), adesea nici ceea ce se înțelege îndeobște prin acțiune, ci altceva : mobilul spiritual al personajelor și reacția cerebrală a acestora.

Ne-o demonstrează cele 12 povestiri ale volumului și, dacă totuși mai rămîne vreo neclaritate, autorul o înlătură prin profesiunea sa de credință din postfața intitulată „Rigoare și parabolă".

De o mare sensibilitate și de un lirism autentic, atît crochiurile „Vocile vikingilor", „Dimineața" sau „Reîntoarcerea", cît și schițele de mai largă respirație precum kafkiana „Pasiune dispărînd", „Suflet I", „Strada" sau „Discutînd despre mesaj" nu-și propun, potrivit intenției deliberate a autorului, să rezolve situațiile create sau măcar să ofere soluții. Bugariu lasă cititorului o neîngrădită libertate de interpretare. În fața acestuia se deschid, ca atare, ample căi către universul spiritual al viitorului sau poate, cine știe, și către cel ale prezentului. Căci manifestările conștiinței, pe care autorul le trece prin filtrul personalității sale, depășesc limitele de timp și de spațiu, divulgînd o permanență a tendinței spre perfecțiune a spiritului omenesc.

Prin stilul său îngrijit (din păcate destul de rar la cei ce practică genul), printr-o poezie autentică, dar mai cu seamă prin generozitatea și profunzimea ideilor expediate pe adresa inteligenței cititorului, Voicu Bugariu ne arată cît de întinsă și de cuprinzătoare este aria în care se poate desfășura literatura științifico-fantastică. El face o strălucită demonstrație a faptului că S F-ul, fiind scris cu competență și cu har, devine artă de cea mai bună factură.

RADU NOR

POȘTA REDACȚIEI

ION LILĂ (București). Încă nu, dar vă sfătuim să frecventați în toamnă cenaclul SF fiindcă, dacă, vorba lui Sergiu Cioiu, pe care-l citați : „S-a pornit furtuna...", să fie și martori la acest impresionant eveniment.

I. M. VINTILĂ (Tălmaciu, Sibiu). Din caricaturile trimise am reținut cîteva spre publicare.

D. IONAND (București). Nu sînteți lipsit de un soi de umor à la Salinger ; în ciuda temei oarecum științifico-fantastice, acțiunea merge mai mult pe absurd. Unele greșeli elementare de ortografie denotă că sînteți cel puțin neglijent cu manuscrisul dv. Vizitați-ne într-o zi la redacție.

IACOB MACAROV (Petroșani). Există un suflu de poem în schița dv., dar totul este încă plin de scorii. Așteptăm să ne mai scrieți.

TRAIAN STAFIE (Roman, Neamț). Desenul caricaturilor dv. dovedește un talent real, dar poantele sînt încă... fantomatice. Mai trimiteți !

GHEORGHE DOROBANȚU (București) ne scrie că nu ne dă adresa exactă din următoarele motive : „De mic am luat contact cu astronautica, pe care acum o iubesc cu toată făptura mea... Visul meu a început să se materializeze odată cu «cucerirea» planetei vecine : Luna... Succesul celor două aselenizări efectuate m-a fascinat, iar imaginația m-a dus la zborurile de agrement în Lună, mai ales că unele firme străine au și scos în vînzare primele bilete de călătorii cosmice, care s-au epuizat (contrar așteptărilor) destul de repede. Cred că peste zece, douăzeci de ani aceste călătorii să iasă din domeniul anticipației și să devină rentabile. Și, pentru că deja biletele sînt pe terminate, m-am gîndit să-mi ocup și eu un loc rămas liber. Pentru că nu știam cui să mă adresez, m-am adresat dv. cu următoarea întrebare : Unde aș putea depune cererea mea pentru primul zbor de agrement în Lună ? (adresa respectivă). Evident... **Ve-ți rîde** (sic !) ; însă vă previn că cererea mea este extrem de serioasă... Vă rog să luați în considerare seriozitatea scrisorii mele și să-mi trimiteți răspunsul așteptat".

Din păcate, ca în unele povestiri de anticipație în care o idee interesantă se dovedește un simplu vis, epistola corespondentului nostru se încheie astfel : „Acum vă puteți da seama de ce am omis să-mi scriu adresa completă : **ași** fi putut **devenii** (sic !) ridicol".

IRINA ZOSIN (București). Autoportretele pe care ni le-ați trimis sînt într-adevăr nostime. Mai trimiteți-ne ceva, dar pe teme SF.

ȘTEFAN PAIS (București). După cum ați văzut citind colecția noastră, nu publicăm în mod regulat jocuri distractive, așa că, invers proporțional cu numărul corespondențelor enigmistice pe care le primim, posibilitățile noastre de a publica jocuri sînt extrem de restrînse. În orice caz, desenul problemelor pe care le trimiteți trebuie să-l transcrieți în tuș, pe hîrtie albă, iar textul și, separat, dezlegarea să fie dactilografiate.

VASILE DORNEANU (Țîrdeni, Bacău), CONSTANTIN BUJORESCU (București), CORNELIU VASILE (București), IOAN ROMAN (Sibiu), același răspuns ca acela dat tov. Ștefan Pais.

MIHAI EREMIA (Ploiești). Este posibil să aveți talent. Poezia pe care ne-ați trimis-o nu ne poate da încă o idee clară, dar vibrează în ea tensiunea unei făgăduieli.

NICOLAE TEODORESCU (Curtea de Argeș), ST. VASILE DURETT (București), CONSTANTIN GRIGORE (Teleorman), NICOLAE TOPOLOIU (București). Încă nu.

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

2012

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire,
muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
eviigheorghe
krokodyllu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala!)

IMPORTANT

Abonați-vă din timp și pe termene cît mai lungi pentru a vă asigura continuitatea în primirea colecției.

Prețul unui abonament este de:

- *anual .... 24 lei*
- *pe șase luni .... 12 lei*
- *pe trei luni .... 6 lei*

Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile PTTR la factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi, instituții, școli și licee.

AUGUST 1970
PREȚUL 1 LEU [illegible]